

[Formanden.]

godtgør staten de derved forårsagede merudgifter?"

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid efter spørgetiden i morgen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 16. december, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til folketingsbeslutning om nedsettelse af en kommission til undersøgelse af visse forgiftnings- og forureningsfarer [af Morten Lange m. fl.].

- 3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om nedslag i skatteansættelsen for folkepensionister m. fl.

- 4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om tilskud af statskassen til Ny Carlsberg Glyptotek.

Mødet hævet kl. 17²⁸.

34. møde.

Onsdag den 16. december kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg,

forslag til lov om ændring af lov om valg til folketing og

forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. (Om ophævelse af beskatning med ligningsprocent).

Medlemmer af folketinget Aksel Larsen, Morten Lange og Skræppenborg-Nielsen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af valgretsalderen til folketinget og

forslag til lov om ændring i lov om valg til folketinget (mandatberegningen m. v.).

Det er meddelt mig, at udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme ønsker at afgive mundtlig indstilling ved nævnte lovforslags 3. behandling.

Ombudsmandsudvalget har afgivet betænkning over folketingets ombudsmandsberetning for året 1963.

Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Svend Haugaard har meddelt mig, at han ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren oplyse, med hvilken lovhjemmel politiet forlanger, at rejssende til lande i Østeuropa skal aflevere deres pas til affotografering, og hvad vil der — såfremt ministeren billiger, at denne praksis fortsætter — ske den rejssende, som nægter at aflevere sit pas?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid efter spørgetiden i dag, onsdag den 16. december.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg samt forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget.

De to lovforslag indeholder flere bestemmelser, der er helt eller næsten helt enslydende, og jeg har derfor fundet det praktisk at fremsætte forslagene under ét, således at disse ens bestemmelser kan omtales samtidig.

Baggrunden for lovforslagene er dels den kritik, som visse af bestemmelserne i den kommunale valglov gav anledning til efter de kommunale valg i marts 1962, dels de ved folketingsvalget i september 1964 ind-

[Indenrigsministeren.]

vundne erfaringer vedrørende såvel tekniske som mere principielle valgspørgsmål.

I forslaget til lov om ændring af lov om kommunale valg er bestemmelserne i § 33 om skattesvarelsesbetingelsen for indtræden i de kommunale råd foreslået ophævet. Det var især denne bestemmelse, der efter de seneste kommunale valg gav anledning til megen omtale og bl. a. forespørgsel her i det høje ting. Som det vil erindres, medførte bestemmelsen, at en del kommunalbestyrelsesmedlemmer var afskåret fra at indtræde i de kommunale råd, hvortil de var valgt. I det altovervejende antal tilfælde var de skatterestancer, der medførte udelukkelse fra de kommunale råd, af ganske ringe størrelse og af undskyldelig art. Der var i mange tilfælde tale om restancer vedrørende bortforpagtede ejendomme eller vedrørende mindre tørve- og englodder o. lign., beliggende i andre kommuner end vedkommendes bopælskommune.

I overensstemmelse med det af den tidligere indenrigsminister afgivne løfte har spørgsmålet om muligheden for en afhjælpning af de uheldige følger af den pågældende bestemmelse været forelagt kommunallovskommissionen. Da en del af de kandidater, der ved sidste kommunevalg blev ramt af bestemmelsen, ikke var vidende om de pågældende skatterestancer, har det været overvejet, om det var muligt at etablere en ordning, hvorefter kandidaterne kunne erindres om eventuelle skatterestancer forud for valgdagen. Da en sådan ordning imidlertid næppe kan praktiseres, har kommissionen foreslået, at bestemmelsen søges ophævet, således at den kommunale valglov på dette punkt kan bringes i overensstemmelse med folketingsvalgloven, der ikke indeholder nogen tilsvarende bestemmelse. Dette standpunkt har regeringen — omend ikke ganske uden betænkelighed — kunnet tilslutte sig, navnlig ud fra det synspunkt, at kandidater til offentlige hverv som følge af den offentlige interesse om deres personlige forhold, der erfaringsmæssigt eksisterer, vil være påpasselige med hensyn til opfyldelse af deres forpligtelser over for det offentlige.

Også bestemmelsen i § 34 i den kommunale valglov, hvorefter det er vedkommende kommunalbestyrelse, der afgør, om en op-

stillet kandidat eller et kommunalbestyrelsesmedlem har mistet sin valgbarhed på grund af straf, har givet anledning til forespørgsler i folketinget efter de seneste kommunale valg. Dette skyldes, at kommunalbestyrelserne har anlagt yderst forskellige vurderinger i disse sager. I overensstemmelse med kommunallovskommissionens indstilling foreslås det, at der med henblik på at opnå en mere ensartet bedømmelse i de her omhandlede sager, nedsættes et særligt valgbarhedsnævn, for hvilket klager over personers tab af valgbarhed på grund af straf skal indbringes. Valgbarhedsnævnet foreslås sammensat af en dommer som formand og et antal medlemmer udpeget af de kommunale organisationer.

Efter anmodning fra Dansk Kvinde-samfund og med kommunallovskommissionens tilslutning foreslås det endvidere at ophæve bestemmelsen i den kommunale valglovs § 28, der indeholder et forbud mod, at mand og hustru samt beslægtede i op- og nedstigende linje samtidig er medlem af samme kommunale råd. Motiveringen herfor er dels, at den tilsvarende bestemmelse ikke findes i folketingsvalgloven, dels at bestemmelsen kun delvis opfylder sit formål. Det erkendes nemlig, at den risiko for forøget indflydelse i en kommunalbestyrelse, som enkeltpersoner vil kunne opnå gennem ægteskab eller nært familieforhold til andre medlemmer af samme kommunalbestyrelse, også vil kunne foreligge, såfremt medlemmer af samme kommunalbestyrelse er knyttet til hinanden ved andet familieforhold, svogerskab eller nært venskab.

Med henblik på at forenkle arbejdet med udarbejdelse af valglisten og samtidig sikre vælgere, der er flyttet efter valglisternes udarbejdelse, samme adgang til at stemme i tilflytningskommunen ved kommunale valg som ved folketingsvalg er den kommunale valglov og folketingsvalgloven foreslået ændret, således at også de kommunale valg foretages efter de til folketingsvalg udarbejdede valglisten.

I overensstemmelse med tilsvarende gældende bestemmelser i folketingsvalgloven er der i den kommunale valglov foreslået optaget en bestemmelse, der hjemler adgang til at begrænse udøvelse af valgagitation, således at denne ikke forstyrrer den offent-

[Indenrigsministeren.]

lige orden. Endvidere er der medtaget en bestemmelse om, hvilke pligter der påhviler skibsføreren på et dansk skib i forbindelse med stemmeafgivning pr. brev om bord, svarende til den i folketingsvalglovens § 64 herom indeholdte bestemmelse.

Herudover er der såvel i lovforslaget om ændring af den kommunale valglov som i lovforslaget om ændring af folketingsvalgloven medtaget enslydende bestemmelser dels om valg af valgstyrelser og tilforordnede vælgere og om vederlaget for sådanne virksomhed på valgdagen, dels om afstemningstiderne i de københavnske omegnskommuner og endelig om stemmeafgivning pr. brev.

For så vidt angår fremgangsmåden ved valg af valgstyrelser og tilforordnede vælgere er det i overensstemmelse med den efterhånden almindelige praksis ved fordeling af kommunale hverv foreslået, at valget af personer til de nævnte hverv skal ske efter forholdstal og under ét for hele kommunen. Da det ikke er tilsigtet at udelukke, at der til de nævnte hverv kan vælges repræsentanter fra andre partier end dem, der er repræsenteret i vedkommende kommunalbestyrelse, er den nævnte fremgangsmåde dog kun foreskrevet, hvis man ikke kan opnå enighed om valget. Samtidig er det foreslået, at kommunalbestyrelsen skal vælge de tilforordnede vælgere.

Efter de gældende valglove tilkommer der valgstyrelserne og de tilforordnede vælgere et vederlag på 40 kr. for deres virksomhed på valgdagen. Der er blevet anket over, at dette vederlag er mindre end de diætbløb, der efter bestemmelserne i de kommunale styrelseslove ydes for andre kommunale hverv med varighed over 4 timer. Det findes ikke rimeligt, at de her omhandlede hverv skal vederlægges ringere end andre kommunale hverv, og med henblik på at undgå fortsatte ajourføringer af vederlaget gennem lovændringer foreslås det, at der ydes valgstyrelserne og de tilforordnede diæter af samme størrelse som de diæter, der ydes efter de gældende regler i de kommunale styrelseslove. I overensstemmelse med de hidtil gældende regler er det tanken, at disse vederlagsbeløb skal ydes, uanset om modtagerne i forvejen bestrider et lønnet kommunalt hverv.

Jeg skal dernæst omtale de i begge valglove foreslåede ændrede regler vedrørende stemmeafgivning pr. brev. Efter den foreslåede ændrede affattelse af disse bestemmelser udvides adgangen til sådan stemmeafgivning. Medens vælgerne efter de hidtidige regler har skullet være forhindret i at indfinde sig på afstemningsstedet i det fastsatte tidsrum for afstemningen på grund af ophold uden for den kommune, hvor de er opført på valglisten, foreslås det nu, at adgangen til at stemme pr. brev skal stå åben også for personer, som opholder sig i vedkommende kommune på afstemningsdagen, og uanset om de pågældende er udelukket fra at komme til stede og afgive stemme. Det vil herefter blot være en betingelse, at vedkommende vælger ikke uden uforholdsmæssig vanskelighed kan indfinde sig på afstemningsstedet på afstemningsdagen.

Ud over en udvidelse af adgangen til at stemme pr. brev foreslås en udvidelse af fristerne for en sådan stemmeafgivning. Efter de nugældende regler kan der her i landet som hovedregel kun stemmes på denne måde i de sidste 7 søgnedage før valgdagen, men det må erkendes, at dette tidsrum er utilstrækkeligt, især når et valg finder sted i tilslutning til eller i forlængelse af ferietiden. Mange mennesker tilbringer nu deres ferie i udlandet, og de fleste af disse vil ikke kunne komme til at stemme her i landet, men vil være henvist til at stemme i udlandet på en derværende dansk repræsentation. Jeg ved, at udenrigsministeriet instruerer personalet på repræsentationerne meget nøje om, hvorledes en sådan stemmeafgivning skal finde sted, men uanset dette vil det næppe kunne undgås, at stemmeafgivningen enkelte steder bliver behæftet med visse mangler. Det foreslås derfor at udvide fristen til 3 uger forud for et valg, således at flest mulige vil kunne afgive stemme her i landet, hvorved stemmeafgivning i udlandet kan indskrænkes til et minimum.

De ændrede regler for afgivning af stemme pr. brev skulle således indebære, at flere vælgere end hidtil skulle kunne stemme på denne måde, men der er dog stadig betydelige vælgergrupper, der fortsat vil være afskåret fra at afgive stemme. Jeg tænker her på de syge vælgere, som hidtil ikke har haft

[Indenrigsministeren.]

adgang til at afgive stemme ved de almindelige valg. Det er jo kun ganske få år siden, at der fremsattes forslag om en delvis adgang for syge til at afgive stemme, men trods megen sympati fra alle sider gennemførtes forslaget ikke, idet man måtte befrygte, at valghemmeligheden ikke overalt kunne sikres på betryggende måde. Jeg ser gerne, at man i det kommende udvalg tager spørgsmålet om syges stemmeafgivning op til fornyet overvejelse, og jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg også gerne ser spørgsmålet om fangers stemmeafgivning taget op til drøftelse i udvalget.

I forslaget til lov om ændring af lov om valg til folketing er bestemmelserne i § 23 om, hvilke partier der kan deltage i et valg, foreslået skærpet. Et nyt parti har hidtil kunnet dannes på to måder, enten ved anmeldelse over for folketingets formand eller ved indsamling af et vist antal vælgerunderskrifter. En anmeldelse af et nyt parti over for folketingets formand har hidtil kunnet ske, selv om kun et enkelt medlem af tinget har stået bag anmeldelsen, og ved en anmeldelse af et nyt parti over for indenrigsministeren er der hidtil kun krævet 10.000 vælgerunderskrifter. Jeg finder, at nye partier bør have et bredere grundlag for deres deltagelse i et valg; det bør ikke være således, at et enkelt medlem af folketinget skal kunne danne et nyt politisk parti, og jeg finder ligeledes, at et nyt parti ikke bør kunne deltage i et valg, blot fordi det har indsamlet 10.000 vælgerunderskrifter. Dette antal var sikkert passende, da bestemmelsen for mange år siden blev indføjet i valgloven, men siden er vælgertallet steget til over det dobbelte.

Jeg har samtidig overvejet, hvorvidt man burde foreslå, at vælgernes erklæring om at ville deltage i anmeldelsen af et nyt parti burde underskrives i overværelse af folke-registerføreren. Det viser sig nemlig ved hver partianmeldelse, at der er et antal erklæringer, der er udfyldt og underskrevet af en anden person end den, erklæringen

angiver at hidrøre fra. Ved at kræve underskrift i overværelse af folke-registerføreren kunne man få sikkerhed for, at de afgivne erklæringer hidrørte fra de pågældende vælgere. Jeg er dog meget tilbage fra at foreslå dette, idet en sådan bestemmelse ville virke meget restriktiv, men jeg er positivt indstillet på forhandling om dette punkt.

Det har også i praksis vist sig nødvendigt med nærmere regler om stillere. Ved sidste valg forekom der tilfælde, hvor en vælger var stillet for kandidater for mere end ét parti, og endvidere viste det sig, at der i visse tilfælde var anført stillere, uden at disses samtykke var indhentet; ja, i et enkelt tilfælde var der endda anført en stiller, der havde været død i flere år. Det er meget beklageligt, at kandidaterne ikke sikrer sig et udtrykkeligt samtykke fra de anførte stillere; dels kunne man vel i de fleste tilfælde forebygge, at en vælger gav tilsagn om at ville være stillet for kandidater for mere end ét parti, og dels ville kandidaten i en konfliktsituation, hvor de samme stillere måtte gå igen på to kandidat-anmeldelser fra to forskellige partier, være i stand til at dokumentere de afgivne tilsagn. Jeg har derfor ment at måtte foreslå, at en kandidat altid skal være pligtig at forevise dokumentation for, at hans stillere har erklæret at ville være stillere for ham, ligesom jeg har fundet det nødvendigt at understrege, at såfremt en vælger har anbefalet kandidater fra flere partier, kan han ikke anses som stiller for nogen af kandidaterne.

Ved sidste folketingsvalg kom vi ud for det mere end sjældne tilfælde, at et parti opnåede lige mange stemmer i 2 amtskredse. Af stemmetallene kunne man således ikke udlede, hvilken amtskreds der var berettiget til at få det tillægsmandat, der skulle placeres i en af kredsene. Valgloven indeholder ingen bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes i et sådant tilfælde, men da loven forudsætter, at valget er gjort endeligt op, når folketinget træder sammen, lod indenrigsministeriet uden direkte lovhjem-

[Indenrigsministeren.]

mel foretage en lodtrækning mellem de 2 amtskredse. Jeg tror ikke, at vi foreløbig kommer ud for den situation igen, men for at afskære enhver diskussion om lovligheden af den anvendte fremgangsmåde foreslås den lovfæstet i tilfælde, hvor 2 eller flere partier ved fordelingen af kredsmandater eller tillægsmandater opnår lige store kvotienter.

Jeg skal endelig nævne et par problemer, der ikke er omhandlet i forslaget, nemlig dels spørgsmålet om folketingets kompetence til at afgøre klager over folkeafstemninger, dels spørgsmålet om ugyldige stemmesedler. Spørgsmålet om folketingets kompetence til at afgøre klager over folkeafstemninger blev jo fremdraget af den tidligere indenrigsminister her i dette høje ting sidste efterår og har været overvejet af det udvalg, der behandlede valglovsforslaget. Udvalget var enig om, at afgørelsen, som vel forudsat i valglovens § 73, måtte ligge hos folketinget, og efter samråd har udvalget anmodet min forgænger om at overveje udformningen af udkast til fornødne bestemmelser herom. Sådanne bestemmelser er da også udformet, men under behandlingen af forslaget i justitsministeriets lovkontor blev der af dette fremført så vægtige indvendinger, at jeg har ment at måtte afstå fra at fremkomme med et forslag, idet jeg finder, at det udvalg, der måtte blive nedsat til behandlingen af dette lovforslag, bør gøres bekendt med de af lovkontoret fremførte indvendinger, inden der tages beslutning om, hvorvidt en sådan bestemmelse skal indføres i valgloven.

Med hensyn til spørgsmålet om ugyldige stemmesedler vil jeg gerne bemærke, at den gennemgang, som ordføreren for udvalget til prøvelse af valgene henstillede blev foretaget, endnu ikke er afsluttet. Jeg tror ikke, at gennemgangen vil resultere i, at der stilles forslag om ændrede bestemmelser om ugyldige stemmesedler, men når gennemgangen er afsluttet, kan spørgsmålet vel drøftes med det udvalg, der måtte blive nedsat til behandling af nærværende forslag.

Udover de i lovforslagets § 1 indeholdte ændringer stilles der i forslagens § 2 forslag om at foretage nogle kredsoplægninger i hovedstadens område samt i Københavns

og Århus amter. Forslaget går for hovedstadens område ud på at nedlægge 2 opstillingskredse i Sønder storkreds og at oprette 2 nye i Østre storkreds samt foretage en regulering af grænsen mellem 2 opstillingskredse i Vestre storkreds. I Københavns og Århus amter foreslås oprettet 2 henholdsvis 1 ny opstillingskreds. Forslaget følger det udkast, som indenrigsministeriet i foråret 1963 har fremsendt til det udvalg, der behandlede valglovsforslaget, og det er i øvrigt udarbejdet efter udvalgets retningslinjer og med bistand fra de statistiske kontorer i København og Århus. Jeg håber, at det i dette folketingsår må lykkes at få gennemført ændringerne, i hvert fald i Københavns amtskreds, hvor det er ganske påkrævet at få udvidet antallet af opstillingskredsene.

Jeg tillader mig i øvrigt at henvise til bemærkningerne til de to lovforslag og anbefaler hermed begge forslag til det høje tings velvillige behandling.

Jeg skal endvidere tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. (Om ophævelse af beskatning med ligningsprocent).*

De foreslåede ændringer tilsigter først og fremmest at forenkle beskatningssystemet i en række mindre sognekommuner. Som det vil være det høje ting bekendt, blev der ved en i 1959 foretagen ændring af kommuneskatteloven med virkning fra og med skatteåret 1959-60 gennemført en forenkling af reglerne for beregning af den kommunale indkomstskat. I købstæderne samt i forstadskommunerne og de større bymæssige kommuner indførtes til afløsning af den hidtidige „lejlighedsbeskatning“ et nyt beskatningssystem, hvorefter de skattepligtige indkomster efter at være blevet reduceret med visse bundfradrag beskattes med vedkommende kommunes beskatningsprocent. Beskatningsprocenten er fælles for skatteydere med indkomst af forskellig størrelse og for forsørgere og ikke-forsørgere, således at indkomstforøgelse på alle indkomstrin for personer, hvis indtægter overstiger de skattefri fradrag, beskattes med samme procent. De skattefri fradrag er dels et personfradrag, der efter lovens hoved-